

Titel: Udlandets Proeeslovgivning.

Citation: "Udlandets Proeeslovgivning.", i *Retspleje-Reformen. En Oversigt. Offentliggjort 1901*.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r07-shoot-chptrd1e900/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Retspleje-Reformen. En Oversigt. Offentliggjort 1901

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Udlandets Proceslovgivning.

Da den forrige Proceskommission i 1877 til Justitsministeriet afleverede de af den udarbejdede Udkast til en Reform af Retsplejen, var **Civilproceslovgivningens** Stilling i det øvrige Europa denne, at mundtlig Procedure mere eller mindre fuldstændig var gennemført i *England, Irland og Skotland, Frankrig*, den største Del af *Tyskland, Belgien, Holland, Schweiz, Rumænien og Grækenland*, endvidere i *Rusland og Serbien*, for saa vidt angaar Proceduren i første Instans, og i *Italien*, navnlig for saa vidt angaar den summariske Proces*). Derimod havde Norge, Sverig, Finland, Østerrig, Ungarn, Spanien og Portugal ligesom Danmark en i det væsentlige skriftlig Civilproces. I de siden 1877 forløbne 22 Aar har Mundtlighedsprincippet vundet yderligere Udvidelse og Befæstelse. Saaledes er en for hele det *tyske* Rige fælles mundtlig Procedure indført ved Rigs-Civilprocesloven af 30te Januar 1877, der er traadt i Kraft den 1ste Oktober 1879. Fremdeles ere ny paa Mundtlighedsprincippet byggede Civilproceslove givne for *Bosnien og Herzegovina* 1883 og for *Bulgarien* 1892. Videre har *Ungarn* ved en Lov af 1893 indført mundtlig Procedure i 1ste og 2den Instans med Hensyn til Sager, der behandles summarisk (o: 90 pCt. af det hele Antal

*) Den gældende *engelske* Civilproces er navnlig grundet paa „Judicature acts“ af 1873 med senere Tillæg samt de i Henhold til disse Love af et Dommerudvalg givne processuelle Regler, „Rules of the supreme court“ af 1883 med senere Tillæg.

Den gældende *franske* Civilproces bygger vedvarende paa Napoleons Code de procédure civile af 1806, til hvilken dog slutter sig en Række senere Love, der ændre og supplere enkelte Punkter.

For *Belgien* gælder den franske Civilproces-Codex af 1806, delvis ændret ved forskellige senere Love, navnlig Lov 25de Marts 1876.

Hollands Civilproceslov af 1838 er revideret og suppleret ved forskellige senere Love.

Schweiz har en Række Speciallove for de enkelte Kantoner.

For *Rumænien* gælder en Civilproceslov af 1865 med Tillægslove.

For *Grækenland* gælder en Civilproceslov af 1834 med Tillægslove. I Praktis er Proceduren i første Instans i Strid med Lovens Tanke dog nærmest blevet skriftlig.

Ruslands Civilproces reformeredes ved Alexander II.s Proceslove af 1864, hvilke successivt ere satte i Kraft i omtrent hele det europæiske Rusland, derunder i *Polen* 1875; i 1878 bleve de ved en provisorisk Forordning udvidede til *Bulgarien*.

Serbien har en Civilproceslov af 1865 med Tillægslove og

Italien ligeledes en Civilproceslov af 1865 med Tillægslove.

Sager). Endelig har *Østerrig* ved Lov af 1ste August 1895, der ere traadte i Kraft 1ste Januar 1898, indført en helt ny, i Hovedsagen mundtlig Civilproces.

Medens de fleste af de Lande, der endnu have en i det væsentlige skriftlig Procedure, arbejde paa Reformer i Retning af Mundtlighed*), forlyder der intet om, at noget af de Lande, der have indført mundtlig Procedure, tænke paa at gaa tilbage til skriftlig Procedure. De nyere Lovændringer paa Civilprocessens Omraade i disse sidste Lande tilsigte i det hele kun at gøre Proceduren simple, hurtigere eller billigere uden Opgivelse af Mundtlighedsprincippet**).

Om den oven nævnte *tyske* Rigslov af 1877 skal særlig fremhæves, at et blandt dens Forarbejder værende Kommissionsudkast af 1872 — der maa antages at have haft væsentlig Indflydelse paa det af den forrige danske Proceskommission udarbejdede Civilprocesudkast — havde gennemført Bevisumiddelbarheden med megen Skarphed og i Sammenhæng dermed begrænset Appel af Landsretsdomme saaledes, at den kun kunde angaa Retsspørgsmaal, ikke Bevisspørgsmaal; men at dette, der af den paa-gældende Kommission kun var vedtaget med 6 Stemmer mod 5, ved Udkastets paa-følgende Behandling i „Bundesrath“ blev forandret derhen, at der aabnedes Adgang til fuldstændig Appel ogsaa med Hensyn til Landsretsdomme, hvilket ogsaa blev selve Lovens Regel.

Med denne tyske Rigslovs Virken i Praksis synes der***) i Tyskland i det hele at herske Tilfredshed. Bevisumiddelbarheden er vel ikke i Praksis gennemført i samme Grad som maaske egentlig paatænkt, men er dog af væsentlig Betydning; den Hurtighed, hvormed Sagerne behandles, er ikke særlig stor, men dog i det hele ret respektabel, og navnlig antages hele den ved Loven af 1877 tilvebragte Ordning at tjene den materielle Rets Tarv bedre end de forhen gældende Procesmaader. Mundtligheden letter hele Procesforholdet og Procesformerne, bl. a. ved at bringe intetsigende Formalitetsindsigelse til at forsvinde. Det mundtlige Foredrag giver Lejlighed til Udvikling og Belysning af Sagen, til Fjernelse af Misforstaaelser o. dsl. paa en langt lettere Maade, end hvis alt skulde affattes skriftlig. Fremdeles gør den

*) I *Norge* blev saaledes i 1891 nedsat en kgl. Kommission til Udarbejdelse af Forslag til en ny Civilproceslov, grundet paa Mundtlighedsprincippet. — I 1884 har „Nya lagberedningen“ afgivet Forslag til en Reform af den *svenske* Civilproces, hvorefter denne vilde blive i det væsentlige mundtlig.

I *Finland* forberedes en Reform af Retsplejen af en Kommission, der nu er ved Afslutningen af sine Arbejder og alt har afgivet et foreløbigt Udkast til Lov om „rätttegången i tvistemaal“, hvorefter Proceduren vil blive i det væsentlige mundtlig.

I *Spanien*, hvis Civilproces er reformeret ved en Lov af 1887, er Procesmaaden vedvarende overvejende skriftlig, undtagen i Smaasager; man er imidlertid der misfornøjet med nævnte Lovs Resultater og arbejder paa en Reform i Retning af mundtlig Procedure. (Den gældende almindelige *portugisiske* Proceslov af 1876 kender kun mundtlig Procedure i enkelte særlige Arter af Sager.)

**) Saaledes tilstræbe de *engelske* „Rules of the Supreme Court“ af 1893 og 1897 at begrænse den Skriftforberedelse, der indleder den mundtlige Procedure; den *engelske* County Courts Act 1888 udvider Grevskabretternes Kompetence; en *fransk* Lov af 29de Januar 1892 gør forskellige Processakter simple og billigere; en *hollandsk* Lov af 7de Juli 1896 indeholder en stor Række simplificerende Ændringer i den hollandske Civilproceslov o. s. fr.

***) Prof. Deuntzers Beretning til den danske Proceskommission om de af ham gjorte Iagttagelser under en Rejse i Tyskland, som han i Efteraaret 1892 foretog efter Kommissionens Ønske.

det let for Dommerne at anvende deres Spørgsmaalsret; denne benyttes da ogsaa i den tyske Praksis i vidt Omfang og er aabenbart til stor Gavn. Videre gør Mundtligheden det muligt for Parterne, ikke blot at paahøre Diskussionen i Sagen, men endog selv at gribe ind, ved under Forhandlingerne at give Oplysninger til deres Sagførere eller til Domstolen; i Praksis fremkomme deslige, undertiden ret udførlige, direkte Henvendelser fra Parterne selv til Retten meget ofte. Forholdet mellem den mundtlige Procedure og det skriftlige Grundlag giver kun sjældent Anledning til Tvist. Appellen til højere Ret, der bestaar i en ny Forhandling af Sagen, hvorunder ny Fakta og Beviser frit kunne fremføres, volder ingen Vanskeligheder. Det er under disse Omstændigheder forstaaeligt, at det i Almindelighed kun er paa Punkter af mere underordnet Betydning, at man i Tyskland ønsker den ny Civilproceslov forandret.

Hvad der navnlig giver den ny *østerrigske* Civilprocesordning dens Særpræg er en stærk Gennemførelse af „Officialmaksimen“; der tillægges nemlig Retten ikke blot den under mundtlig Procedure sædvanlige procesledende Stilling i Forbindelse med Spørgeret, men der gives den ligefrem det Hverv, i Embeds Medfør — men dog ikke mod begge Parter Protest — at sørge for Sagens behørlige Oplysning. Loven har endnu været for kort Tid i Kraft til, at der kan udtales nogen sikker Dom om dens Virken i Praksis.

Med Hensyn til Civilprocessens Ordning i ikke-europæiske Lande skal nævnes, at Civilprocessen er mundtlig i samtlige *Nordamerikas Forenede Stater*, at der for Kejserdømmet *Indien* gælder en Civilproceslov af 1882, der ligeledes hjemler mundtlig Procedure, at *Japan* siden 1891 har haft en efter den nyeste europæiske Proceslove dannet Civilproces-Codex, samt at Proceduren ogsaa ved *de internationale Domstole* i *Ægypten* er i det væsentlige mundtlig, om end med en vis ejendommelig Adgang for Parterne til *efter* Sagens mundtlige Procedure og Optagelse at indlevere skriftlige Indlæg til Retten.

Hvad Udlandets **Straffeprocesslovgivning** angaar, da har den, oprindelig i *England* udviklede, mundtlige, offentlige *Anklageproces* med Bevisumiddelbarhed og i det væsentlige fri Bevisbedømmelse samt med Lægmand som Deltagere i Paakendelsen af Skyldspørgsmaalet, gennem den franske Revolution og *Napoleons code d'instruction criminelle* af 1808 som Mellemed, i Løbet af dette Aarhundrede brød sig over den største Del af Kontinentet, dog saaledes, at der i Stedet for den ejendommelige, engelske Privatforfølgning (paa Kronens Vegne) er traadt Forfølgning ved en særlig offentlig Anklagemyndighed, samt saaledes, at den egentlige kontradiktoriske Hovedforhandling ofte indledes med en ikke-offentlig og delvis inkvisitorisk Forundersøgelse. En Straffeprocess af angivne Art, hvilken ogsaa findes i *Skotland*, indførtes saaledes i *Portugal* og *Grækenland* allerede i Trediverne, i de *tyske Stater* og en Del af de *schweiziske* Kantoner omkring Midten af Aarhundredet, i *Italien* (hvor delvis den franske Straffeprocess forinden havde været indført uden Jury) 1859 og 1865, i *Rumænien* 1864, til Dels i *Rusland* 1864 og endvidere i *Østerrig* 1873. Den *hollandske* Straffeprocesslov af 1836 med Tillægslove slutter sig vel til det franske System, men har dog ingen Jury. *Belgien* antog efter Lærivelsen 1830 paa ny den franske code d'instruction criminelle.

I *Spanien* indførtes en paa moderne Grundsætninger hvilende Straffeprocess i 1870; saavel Jury som Offentlighed og Mundtlighed afskaffedes vel i 1875, men genindførtes ved Love af 1882 og 1883.

En for hele *det tyske Rige* fælles Straffeprocesslov er givet den 1ste Februar 1877 og traadt i Kraft den 1ste Oktober 1879. Denne Lov fastholder i det hele de ovenangivne Grundsætninger (mundtlig, offentlig Anklageproces med Bevisumiddelbarhed og fri Bevisbedømmelse, Jury i de større Sager); men samtidig indfører den for mindre Forbrydelser en Paakendelse ved Meddomsretter (Schöffengerichte), der bestaa af en enkelt retskyndig Dommer og 2 Lægmand som Meddomsmænd. Disse Retter ere navnlig deri forskellige fra Nævningeretterne (Juryretterne), at den retskyndige Dommer og Meddomsmændene som en Enhed paakende Sagen i dens Helhed, medens i Nævningeretterne Nævningerne særskilt forhandle og paakende Skyldspørgsmaalet og intet have med Straffudmaalingen at gøre. Spørgsmaalet om, hvor vidt den ved Nævningeretten eller den ved Meddomsretten repræsenterede Form for Lægmands Deltagelse i Strafferetsplejen er den heldigste, har i Tyskland været Genstand for levende Diskussion og har fremkaldt en vidtløftig Literatur.

I *Norge* er en ligeledes paa de ovennævnte Grundsætninger bygget, ny Straffeprocesslov, nemlig Lov om Rettergangsmaaden i Straffesager af 1ste Juli 1887 („Juryloven“), traadt i Kraft den 1ste Januar 1890.*) Ogsaa denne Lov anordner for mindre Forbrydelser Paakendelse ved Meddomsretter; og den Anskuelse, at denne Form for Lægmands Medvirken er at foretrække for Nævningeinstitutionen, har i Norge som i Tyskland fremragende Talsmænd. Sager, der ere bleve paakendte ved Meddomsretter, kunne efter en for norsk Ret ejendommelig Regel med visse Begrænsninger indbringes til fornyet Prøvelse ved Lægmandsret (=: Nævningeret). I øvrigt har, som rimeligt er, den nævnte Lovs Regler paa mange Punkter været Kilden til de af Proceskommissionen foretagne Ændringer i det ældre Straffeprocessudkast.**)

I *Ungarn* er i 1896 vedtaget en ny Straffeprocesslov, der bygger paa de samme Grundsætninger som de andre nyere Straffeprocesslove. Den skal træde i Kraft senest 1ste Januar 1900. Endelig har ogsaa *Bulgarien* i 1897 faaet en saadan ny Straffeprocesslov.

Af de øvrige europæiske Lande har *Sverige* endnu en, væsentlig gennem Praksis udviklet, Straffeprocess, der indeholder en Blanding af akkusatoriske og inkvisitoriske Momenter, og kun anvender Jury i Pressesager. „Nya lagberedningen“ har i 1884 afgivet Forslag til en paa moderne Grundsætninger bygget Straffeprocess.

I *Finland* arbejdes der af fornævnte Kommission ogsaa paa en Reform af Strafferetsplejen.

Hvad angaar Lande uden for Europa skal nævnes, at de *nordamerikanske Fristater* saavel som *engelsk Ostindien* have en paa engelsk Rets Grundlag hvilende Straffeprocess, samt at *Japan* har en ny Straffeprocesslov af 1880, revideret 1890, hvilken dog ikke hjemler Anvendelse af Jury.

Blandt de nyere europæiske Love paa Straffeprocessens Omraade turde i øvrigt navnlig følgende fortjene Opmærksomhed:

I *Kanton Genf*, hvis Code d'instruction pénale af 1884 efter det af en fransk Lov af 1881 givne Forbillede helt havde afskaffet Retspræsidentens Retsbelæring til Juryen, er den 1ste Oktober 1890 vedtaget en i Forhold til de for Nævningeretter

*) Loven er paa enkelte Punkter ændret ved Love af 4de April 1891 og 14de Juli 1894.

**) Om den for Aarene 1892 og 1893 foreliggende Statistik angaaende den norske Straffeprocesslovs Virken se nfd.

ellers fulgte Grundsatninger ejendommelig Lov. Anledningen til denne var dels, at der iagttoges stor Uensartethed i Juryafgørelserne fra Session til Session, dels at der sjensynlig var en, i sine praktiske Virkninger uheldig, Tilbøjelighed hos Juryerne til at blande det dem uvedkommende Hensyn til den eventuelle Straffudmåling ind i deres Afgørelser af Skyldspørgsmaalet, dels endelig — mere specielt — at den offentlige Mening var blevet opskræmmed ved flere urimelige Juryfrifindelser i 1888—89. Loven gaar ud paa, at der gives Rettens Præsident Adgang til at deltage i Juryens Forhandling om Skyldspørgsmaalet med raadgivende Stemme, og at paa den anden Side Straffen fastsættes af Ret og Jury i Forening. Som det vil ses, er dette en Tilnærmelse til Meddomsretsprincippet. I de siden denne Lovs Ikrafttræden forløbne Aar synes den angivne Ordning at have virket tilfredsstillende.*)

En fransk Lov af 8de Juni 1895 har aabnet en væsentlig videre Adgang end hidtil hjemlet i fransk Ret til at genoptage en med Domfældelse endt Straffesag til ny Prøvelse af Bevisspørgsmaalet (révision), medens en fransk Lov af 8de December 1897 har foretaget en i en lang Aarrække drøftet, indgribende Forandring i den franske Straffeprocess, navnlig for saa vidt Forundersøgelsen angaar. Ifølge den nævnte ny Lov skal Forhørsdommeren udtrykkelig gøre Sigtede opmærksom paa hans Ret til ikke at svare; der gives derhos Sigtede Ret til at forlange Bistand af en Forsvarer allerede under Forundersøgelsen. Forsvareren skal have uhindret Adgang til Konference med den fængslede Sigtede og skal have Adgang til Sagens Akter og Meddelelse om Forhørssteder 24 Timer forud. Han har som Regel Ret til at være til Stede under Forhørene (som kontrollerende), men har ingen selvstændig Ret til under disse — der vedvarende holdes for lukkede Døre — at samtale med Sigtede eller i øvrigt tage Ordet. Om Virkningerne af denne Lov, der fra een Side er modtaget med store Forventninger om dens Evne til at modvirke Forhørsdommerovergreb, fra anden Side med megen Ængstelse for, at den skulde undergrave Retssikkerheden, har der endnu ikke kunnet danne sig noget fast Skøn. Kun mener man at have konstateret, at Forsvarers Tilkaldelse forlænger Undersøgelsen og dermed Varetægtsfængslingen.

Endelig skal fremhæves, at en engelsk „Criminal Evidence Act 1898“ fastslaar som almindelig Regel, at den Tiltalte, naar han ønsker det, selv skal afhøres som Vidne under Ed, samt at Tiltaltes Ægtefælle — i Almindelighed dog kun efter Tiltaltes eget Ønske — ligeledes kan afhøres som Vidne under Ed, dog ikke angaaende Meddelelser mellem Ægtefællerne under Ægteskabet.

*) Jvf. en Afhandling af Statsadvokat Urbye i Tidsskr. f. Retsvidenskab 1898.

Hovedindholdet af de af Proceskommissionen af 1892 udarbejdede Lovudkast.*)

I. Retterne. *Højesteret* foreslaas som hidtil beklædt med en Justitiarius og 12 andre ordentlige Dommere. Desuden kan der udnævnes indtil 12 (ulønnede) overordentlige Dommere, der af Justitiarius kunne tilkaldes, naar der i en Sag ikke haves det fornødne Antal af de ordentlige Dommere til Raadighed. Antallet af de til Paakendelse af den enkelte Sag nødvendige Dommere skal være mindst 7 i Stedet for som nu mindst 9.

Riget inddeles i 2 *Landsretskredse*, den ene omfattende Sjælland med Kjøbenhavn, Lolland-Falster og Bornholm, den anden Jylland og Fyn. Landsretten for førstnævnte Kreds har sit faste Sæde i Kjøbenhavn og bestaar af en Justitiarius og 15 andre Dommere; den jydsk-fynske Landsret har sit faste Sæde i Aarhus og bestaar af en Justitiarius og 12 andre Dommere. Begge Landsretter skulle have en eller flere rejsende Afdelinger, navnlig til Behandling af Straffesager, og disse Afdelinger skulle

*) Den her givne Oversigt angaar kun selve Udkaastene, men ikke de i Bemærkningerne til Udkaastene indeholdte Mindretalsforslag. Af saadanne findes navnlig følgende:
 af *Klein* (om den jydsk Landrets Henlæggelse til Viborg i Stedet for til Aarhus) se alm. Bemærkn. til Udkaast til Lov om Domsmagts Ordning under 1.
 af *Samme* (om Ansettelse af særlige Retskrivere) se samme Sted under 2.
 af *Samme* saavel som af *Thomsen*, af *Nyholm* og *Oct. Hansen* (om yderligere Begrænsning af Underretskredsens Antal) se samme Sted under 3.
 af *Oct. Hansen* og *Nyholm* (om Højesterets Stilling med Hensyn til Udnævnelse af Højesterets- og Landretsmedlemmer) se samme Sted, Bemærkn. til Kap. 2, under 1.
 af *Thomsen* (om successiv Gennemførelse af den hele Reform) se samme Sted, Slutningsbemærkningerne.
 af *Oct. Hansen*, *N. J. Larsen* og *Nyholm* (om en videregående Beskikkelse af Forvarere og om disses Stilling) se Bemærkn. til Udkaast til Lov om Strafferetsplejen ad § 48.
 af *de samme* (om Begrænsning af Varetægtsfængslets Anvendelighed) se samme Sted alm. Bemærkn. til Kap. XVII ad 2.
 af *de samme* og *Klein* (om en videre Gennemførelse af Anklageprincippet for Forundersøgelsens Vedkommende) se samme Sted alm. Bemærkn. til 3die Afsnit.